

ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ : EUROPA POD NAPIĘCIEM

Wspólna Misja Informacyjna w sprawie bezpieczeństwa zaopatrzenia w energię elektryczną Francji (MCI Electricité) oraz sposobów jego zachowania, pod przewodnictwem P. Bruno Sido, senatora z departamentu Haute-Marne

Sprawozdanie informacyjne P.P. Michela Billout, senatora z departamentu Seine-et-Marne, Marcela Deneux, senatora z departamentu Somme, i Jean-Marc Pastora, senatora z departamentu Tarn

Prezentacja

4 listopada 2006 roku, o godzinie 22.10, ponad piętnaście milionów gospodarstw domowych w Europie w jednej chwili pogrążyło się w ciemnościach wskutek awarii niemieckiej sieci przesyłowej. *Black out* udało się uniknąć głównie dzięki profesjonalizmowi i reaktywności pracowników Elektrycznej Sieci Przesyłowej (RTE), rezerwom mocy, przede wszystkim jednostek wodnych we Francji, oraz doskonałej organizacji i procedurom na wypadek awarii. Niewiele jednakże brakowało...

Awaria ta dowiodła, jak bardzo zasilanie we Francji stało się uzależnione zarówno od **regul funkcjonowania systemu energetycznego**, jak i od **polityk energetycznych krajów sąsiednich**. Toteż MCI Electricité, utworzona pod koniec 2006 roku przez Senat i wspólna dla pięciu spośród jego sześciu stałych komisji, zaczęła się zajmować **problematyką bezpieczeństwa zaopatrzenia na szczeblu europejskim**.

Przeprowadziła ona w Pałacu Luksemburskim **trzydzieści dwa przesłuchania** z udziałem wszystkich aktorów francuskiego sektora elektrycznego : minister, regulator, producenci, operator przesyłu, dystrybutorzy, dostawcy, użytkownicy i eksperci. Odwiedziła też **Brukselę** oraz **sześć innych krajów europejskich** (Niemcy, Hiszpania, Włochy, Polska, Zjednoczone Królestwo i Szwajcaria), aby lepiej zrozumieć **wspólnotowe wyzwania**.

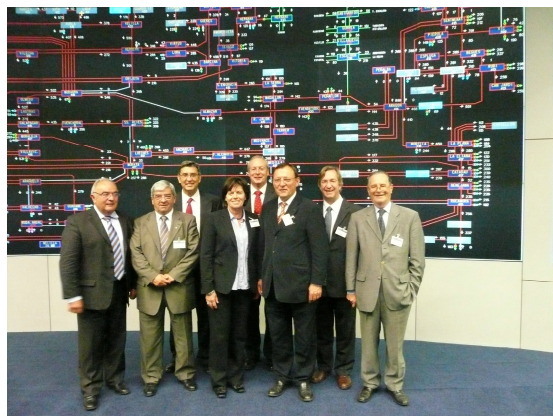
Oryginalny charakter tej misji polega jednakże na czym innym : jest to **konsensus**, który łatwo udało się osiągnąć jej **Przewodniczącemu**, członkowi **UMP**, oraz **trzem sprawozdawcom**, będącym przedstawicielami każdego z trzech najliczniej reprezentowanych w Senacie ugrupowań politycznych, klubu **socjalistów**, **UC-JDF** i **CRC**. Ich analizy i zalecenia, przyjęte całościowo przez MCI, są tego odzwierciedleniem.

Jakie są kluczowe elementy tego konsensusu ?

Najpierw **uspokajające stwierdzenie** : globalnie rzecz biorąc, krajowy system elektryczny funkcjonuje

poprawnie, bezpieczeństwo zaopatrzenia Francji w energię elektryczną jest dzisiaj rzeczywiste.

Potem **budzące większy niepokój przekonanie** : ze względu na nader szczególne cechy elektryczności liberalizacja rynku, w postaci zalecanej przez Komisję Europejską, nie wydaje się być najlepszym sposobem zagwarantowania bezpieczeństwa zaopatrzenia.

Centrum Kontroli Red Eléctrica de España - 26 kwietnia 2007 roku

No i wreszcie – **pięć stwierdzeń zasadniczych** :

- konieczność władztwa publicznego w dziedzinie elektryki ;
- brak przyzwolenia na to, ażeby Francja stała się „jądrowym płucem” Europy ;
- kwestionowanie stwierdzenia, że europejskie ceny elektryczności mogą podlegać konwergencji, dopóki *mixy* elektryczne w poszczególnych krajach cechuje tak wielka różnorodność ;
- prymat solidarności pomiędzy państwami (pierwotny przedmiot połączeń interkonektowych) nad motywacjami handlowymi ;
- zasadniczy charakter sterowania popytem na energię elektryczną celem zapewnienia przyszłości. ■

Wzmocnienie władztwa publicznego i regulacji sektora

„Zważywszy na fakt, że elektryczność nie jest takim samym towarem jak każdy inny, MCI stoi na stanowisku, że bezpieczeństwo zaopatrzenia w energię elektryczną wymaga **silnego władztwa publicznego** nad systemem elektrycznym, jak też **regulacji**, w tym również na **szczeblu wspólnotowym**, w ramach **Europejskiego Parku Energetycznego**”. Ustrukturowany wokół trzech wektorów działań, zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w energię elektryczną - najpierw **produkcji**, następnie **transportu i dystrybucji**, i na koniec **sterowania spożyciem** – Raport zawiera **40 propozycji**.

1. Produkcja elektryczności potrzebnej Francji i Europie

Bezpieczeństwo zaopatrzenia implikuje konieczność posiadania **wystarczających mocy produkcyjnych**, aby być w stanie zaspokoić **potrzeby podstawowe i szczytowe**. Chcąc uniknąć jakiegokolwiek zagrożenia zakłócenia równowagi pomiędzy podażą i popytem, **koniecznym jest posiadanie narzędzi prognostycznych i narzędzi programowania**. Francja może tutaj służyć przykładem, ponieważ prognostyczne bilanse zrównoważenia popytu i podaży są tu opracowywane w sposób regularny, państwo zaś jest gwarantem wieloletniego planowania inwestycji (PPI). Metoda ta nie jest wszakże szeroko rozpowszechniona w Europie, gdzie duża liczba państw członkowskich zdaje się wyłącznie na rynek celem ukierunkowania inwestycji w sferze nowych mocy, pomimo związanego z tym ryzyka znalezienia się w „impasie”, jeżeli sygnały cenowe okażą się wadliwe.

Basen chłodzący reaktora w CPEN w Gravelines - 10 maja 2007 roku

Istnienie interkonektowej europejskiej platformy elektrycznej, na terenie której deficyty odnotowywane w jednym z państw mają swoje konsekwencje w państwach sąsiednich, sprawia, że rzeczą nieodzowną staje się **upowszechnienie tego rodzaju narzędzi antycypacyjnych** oraz ich **włączenie na szczeblu wspólnotowym** w ramy „Europejskiego Parku Energetycznego”. Zakłada ono również, że każde z państw członkowskich UE jest, globalnie rzecz biorąc, **samowystarczalne** w dziedzinie elektryki i, nie licząc w sposób stały na import, nastarcza na potrzeby spożycia.

Jeśli chodzi o **bukiet energetyczny**, MCI stoi na stanowisku, że francuska **energia jądrowa** stanowi atut pod względem bezpieczeństwa zaopatrzenia. Nie bagatelizując wyzwań społecznych i środowiskowych tego sektora, Misja uważa za pożądane utrzymanie otwartości tej opcji energetycznej, podobnie jak przygotowywanie – już teraz – rozwiązania zastępczego

dla elektrowni jądrowych. Opowiada się również za **przywróceniem równowagi francuskiemu bukietowi energetycznemu**, w którym więcej miejsca powinno się znaleźć dla odnawialnych źródeł energii. Zaleca ona również **ponowne przywrócenie równowagi mixa w państwach członkowskich UE**, które nie powinny w sposób nadmierny być uzależnione od importu gazu, ani liczyć w sposób nieracjonalny na wkład wnoszony w perspektywie średnioterminowej przez energię ze źródeł odnawialnych, ani też w końcu sądzić, że Francja jest powołana do tego, ażeby stać się „jądrowym płucem” Europy.

Misja MCI uważa wreszcie, że obecne funkcjonowanie rynku elektrycznego nie pozwala oddać do dyspozycji konsumentów **energii elektrycznej o poziomach cen odzwierciedlających koszty rzeczywiste**. Odrzuca ona požądaną przez Komisję Europejską zbieżność cen w Europie, dopóki **mixy energetyczne** krajów członkowskich dzielą nadal aż tak wielkie różnice. Opowiada się ona natomiast za **utrzymaniem francuskiego systemu taryfowego**, który stanowi gwarancję sterowanej ewolucji cen, jak również **systemów typu Exeltium** czy też **umów długoterminowych** dla przedsiębiorców.

2. Dostarczanie w sposób niezawodny energii elektrycznej konsumentom

Elektryczność nie nadaje się do przechowywania, toteż podmioty zarządzające sieciami muszą w każdej chwili zapewniać **równowagę pomiędzy niestabilnością podaży i popytu**. O ile równowaga jest warunkiem koniecznym globalnego bezpieczeństwa danego obszaru elektrycznego, **funkcjonowanie sieci przesyłowych** (wysokiego i bardzo wysokiego napięcia) oraz **sieci dystrybucji** (niskiego i średniego napięcia) stanowi klucz do natychmiastowego bezpieczeństwa zaopatrzenia konsumentów.

We Francji zarządzanie **sieciami przesyłowymi** zapewnia **RTE**, będąca w 100 % spółką zależną od EDF, natomiast zarządzanie **sieciami dystrybucyjnymi**, będącymi własnością samorządów terytorialnych, w 95 % przez **EDF-Réseaux de distribution** oraz w 5 % przez **lokalne przedsiębiorstwa dystrybucyjne**. Niemniej wskutek znaczenia międzynarodowych systemów interkonektowych bezpieczeństwo sieci francuskich uzależnione jest również od podmiotów zarządzających w krajach sąsiednich, zaś awaria z dnia 4 listopada 2006 roku dowiodła, że wypadek tego rodzaju automatycznie może się rozprzestrzenić poza granice danego obszaru synchronicznego.

Mapa francuskiej sieci przesyłowej (400 i 225 kV) - RTE

W tym kontekście MCI uważa **usprawnienie koordynacji pomiędzy europejskimi podmiotami zarządzającymi sieciami przesyłowymi (GRT)** za sprawę o znaczeniu zasadniczym. W tym celu wydaje się koniecznym narzucenie im, na szczeblu europejskim, **wiązujących reguł funkcjonowania i komunikacji**, których nieprzestrzeganie powinno pociągać za sobą surowe sankcje finansowe. Ponadto opowiada się ona za utworzeniem **Europejskiego Centrum Koordynacji Sektora Elektrycznego**, które zawczasu mogłoby wykrywać zagrożenia zakłócenia równowagi i koordynować działania różnych ośrodków krajowych. Natomiast **rozdział majątkowy** pomiędzy producentami energii i GRT, zalecany przez Komisję Europejską, który wydaje się niczego nie wносить w sferę bezpieczeństwa w środowisku regulowanym takim jak Francja, stoi w sprzeczności z takim „jednolitym modelem”.

Ponadto, o ile całość terytorium Francji jest w sposób poprawny „pokryta siecią”, z punktu widzenia bezpieczeństwa pozostają do wykonania **inwestycje** w sieć **przesyłową** celem scalenia „elektrycznych półwyspów”, takich jak Bretania i PACA, sieci **dystrybucji**, głównie celem dalszej realizacji linii **międzynarodowych połączeń interkonektowych**, w szczególności z Hiszpanią, aby umożliwić poprawę bezpieczeństwa Francji i jej sąsiadów.

No i wreszcie brać również należy pod uwagę **rozwój zdecentralizowanych środków produkcji energii**, jak na przykład elektrycznie **wiatrowe**. W szczególności trzeba będzie **opracować surowsze normy budowlane oraz przepisy dotyczące przyłączania** tych jednostek w taki sposób, aby nie wyłączały się one za szybko w przypadku zakłóceń w sieci.

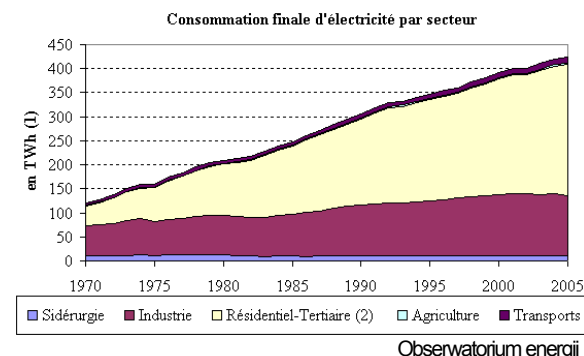
3. Sterować spożyciem energii elektrycznej

Sterowanie popytem na elektryczność (MDE) ma trzy zalety: **złagodzenie wymogów** finansowych, technicznych i politycznych, ciążących nad **mocami produkcyjnymi i przesyłowymi**; możliwość długoterminowych **oszczędności dla gospodarstw**

domowych i dla przedsiębiorców; zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych celem ochrony środowiska i zdrowia ludzkiego. W ten sposób **najlepszą elektrycznością wciąż jest ta, która jeszcze nie została spożyta ...**

Jeżeli wszyscy jesteśmy zgodni co do realizacji wspólnotowego celu ograniczenia o **20 %** spożycia energii w stosunku do prognoz w perspektywie roku 2020, należy podejmować więcej dyskusji na temat osiągnięcia tego celu. MCI doszła do przekonania, że gra rynkowa i poziom cen mogą się okazać niewystarczające, aby spowodować inwestycje konieczne celem osiągnięcia skuteczności energetycznej. Misja wnosi stąd, że MDE wymaga ustanowienia **polityki publicznej** zawierającej w sobie składowe ekonomiczne, instytucjonalne i normatywne. Zdaniem Misji władze publiczne powinny podjąć interwencje w trzech głównych dziedzinach :

- **energetyczna sprawność budynków** : zważywszy na fakt, że zużycie energii w tej sferze stanowi niemalże połowę energii końcowej wykorzystywanej we Francji wskutek ogrzewania, narzuca się hasło : **izolacja**. Dotyczyć to musi budynków zarówno starych jak i nowych, osób prywatnych jak i przedsiębiorców, wszyscy powinni tutaj korzystać z zachęt, zaś sektor publiczny tym bardziej powinien dawać przykład rentowności tego rodzaju inwestycji. MCI proponuje tu więc cały zestaw środków **promocyjnych i zachęt**, ale też i **przepisów normatywnych** ;

- **używanie odpowiedniego wyposażenia** : MCI stwierdziła silny wzrost spożycia w sektorze mieszkaniowym, wynikający ze wzrastającej liczby elementów domowego wyposażenia typu „asortyment biały” i „brunatny” oraz niskej sprawności energetycznej oświetlenia jarzeniowego, którego zastępowanie nowoczesnymi technologiami równałoby się wyeliminowaniu energetyki jądrowej... Stwierdzając we wnioskach, że regulacje w tym sektorze są niewystarczające, Misja zaleca **wiążące środki** zarówno o charakterze **krajowym** jak i w skali **europejskiej** ;

- **zachowania konsumentów** : bardzo konkretne środki mogą szybko doprowadzić do zmiany przyzwyczajeń konsumentekich. Ponieważ lepsze wykorzystywanie pozwala mniej spożywać, MCI zgłasza propozycje, mające na celu **poprawę przejrzystości kosztów**, głównie elektryczności szczytowej, jak też zachęca do stosowania rozwiązań, takich jak **certyfikaty oszczędności energii**, wciąż jeszcze zbyt rzadko stosowane na terenie Francji. ■

¹ Provence-Alpes-Côte d'Azur (Prowansja-Alpy-Lazurowe Wybrzeże) – przyp. tłum. (W.G.).

Główne propozycje MCI Electricité

1. Wprowadzić obowiązek opracowania przez każde państwo członkowskie Unii Europejskiej dokumentu prognostycznego wskazującego sposób, w jaki zapewni się zaspokojenie potrzeb w zakresie energii elektrycznej w perspektywie dziesięciu lat (skonstruowanego na wzór PPI² w dziedzinie produkcji energii elektrycznej), przy czym Komisja Europejska ma zostać obarczona przez Radę zadaniem przedstawienia jego syntetycznego ujęcia w skali wspólnotowej.

2. Wprowadzić **minimalne normy produkcyjne** po to, ażeby każde państwo członkowskie UE było w stanie wyprodukować globalną ilość elektryczności, którą zużywa.

5. **Utrzymać otwartą opcję jądrową we Francji** oraz zapewnić warunki zastąpienia istniejącego parku najbardziej zaawansowanymi technologiami jądrowymi.

8. Generalnie rzecz biorąc, promować **większą dywersyfikację bukietu energetycznego** we Francji, rozwijając sektor energii produkowanej ze źródeł odnawialnych celem przywrócenia równowagi w sferze pochodzenia produkowanej we Francji energii elektrycznej.

9. Skoro istnieją regulowane taryfy sprzedaży elektryczności gwarantujące ochronę konsumentom, spowodować, ażeby sformułowania zawarte w dyrektywie dotyczącej « elektryczności » upoważniały wyraźnie do **utrzymania takiego systemu taryfowego, który zgodny będzie z zasadą pokrycia kosztów.**

12. Potwierdzić **sprzeciw Francji w odniesieniu do aktualnego kształtu projektu rozdziału majątkowego** pomiędzy producentami elektryczności i GRT.

13. Promować dyrektywę, czy też jakkolwiek inny prawnie wiążący tekst europejski, ustanawiający **wspólne reguły bezpieczeństwa oraz informacji pomiędzy GRT w Europie.**

15. Stworzyć **Europejskie Centrum Koordynacji Sektora Energii Elektrycznej**, które byłoby zdolne do wczesnego ujawniania zagrożeń zakłócenia równowagi oraz koordynacji działań różnych ośrodków krajowych.

18. **Uzupełniać brakujące elementy francuskiej sieci przesyłowej** (głównie w Bretanii i na Łazurowym Wybrzeżu) oraz zbadać sposoby **przyspieszenia procedur poprzedzających** budowę nowych obiektów.

22. Wprowadzić **bardziej rygorystyczne normy budowy i przyłączenia zdecentralizowanych środków produkcji energii elektrycznej w taki sposób**, aby te instalacje nie rozłączały się natychmiast w przypadku pojawienia się jakichś zakłóceń w sieci.

25. Stworzyć **ogólnokrajowy plan kształcenia przedsiębiorców** w dziedzinie sprawności energetycznej budownictwa.

27. **Zmienić podstawę oraz niektóre stawki ulg podatkowych z tytułu oszczędności energii.**

28. **Zmienić opłaty od nabywania praw majątkowych** do budynków posiadających znak jakości „wysoka sprawność energetyczna” (HPE) oraz „wysoka jakość środowiskowa” (HQE).

29. Stworzyć **pożyczkę o stopie zerowej** na wydatki realizowane w obrębie istniejących budynków celem **zmniejszenia spożycia energii.**

34. **Zakazać sprzedaży lamp jarzeniowych na terenie całego kraju w roku 2010.**

35. Stwarzać zachęty dla **ekowarunkowości pomocy na rzecz przedsiębiorstw.**

38. Nakazać instalację **inteligentnych liczników** w danym terminie.

40. **Przedłużyć okres „czasu letniego” ? ■**

Pragnąc wnieść swój skromny, acz symboliczny, wkład w sterowanie popytem na energię elektryczną, MCI nałożyła na siebie „ograniczenie”, podejmując decyzję, **by nie wydawać w formie „papierowej” tomu II** (sprawozdania z rozmów przeprowadzonych w czasie wyjazdów zagranicznych) **swojego raportu, który będzie jednak dostępny w internecie** (<http://www.senat.fr/rap/r06-357-2/r06-357-21.pdf>). Chce ona w ten sposób zaświadczyć, że oprócz wielkich opcji strategicznych i oszczędności w dziedzinie energetyki przemysłowej, natychmiastowo dostrzegalnych z powodu ich skali, każdy – instytucja, przedsiębiorstwo, obywatel – zawsze może znaleźć jakiś sposób, jakkolwiek ograniczony mógłby się wydawać jego zasięg, na zmniejszenie, poprzez nowego rodzaju zachowania, zużywanej przez siebie energii elektrycznej do koniecznego minimum. I **żaden gest nie jest śmieszny, jeżeli może zostać zwielokrotniony** stukrotnie, tysiąckrotnie, milionkrotnie albo i więcej razy, gdyż to właśnie owo zwielokrotnienie stanowi jedną z najbardziej obiecujących dróg dla zapewnienia w perspektywie długoterminowej bezpieczeństwa zaopatrzenia w energię elektryczną.

Przewodniczący

P. Bruno Sido, Senator (UMP) z dep. Haute-Marne

Sprawozdawcy

P. Michel Billout, Senator (CRC) z dep. Seine-et-Marne

P. Marcel Deneux, Senator (UC-UDF) z dep. Somme

P. Jean-Marc Pastor, Senator (Soc.) z dep. Tarn

Sekretariat Misji

15, rue de Vaugirard

secretariat-afeco@senat.fr

Telefon : 01.42.34.23.74

Faks : 01.42.34.20.76

Raport ten jest dostępny w internecie :

<http://www.senat.fr/rap/r06-357-1/r06-357-1.html>

Raport ten można także zamówić w Espace Librairie Senatu :

Tel : 01.42.34.21.21 - e-mail : espace-librairie@senat.fr -

Adres : 20, rue de Vaugirard - 75291 Paris Cedex 06

² Programmation pluriannuelle des investissements – Wieloletni Plan Inwestycyjny (przyp. tł. – WG).